

RÁKÓCZY ZSIGMOND tehát nem e veszedelmes fenevadak bőrét akarta olyan nemes és szelíd célra fölhasználni, mint a könyvkötés, ő valószínűleg ezeknek az állatoknak a létezéséről sem tudott. Sokkal jámborabb állatokká vedlenek a „cápák“, ha megnézzük a chagrin szó definícióját a *Lexicon des gesammten Buchwesens*-ben: „Bőrkészítésmód, azután más könyvkötőanyagok neve is. Eredetileg számár- és öszvérbőr, „libatopp“ (Melde) magjával szemcséssé téve, ismerete Törökországból terjedt el. Jelenleg ez az elnevezés nem az anyagra, hanem csak a kidolgozásmódra vonatkozik.“

CSAPODI CSABA.

A magyar kölcsönkönyvtárak kezdetei. Szemző Piroska hasznos összeállításához (MKSzemle, 1930, II. füzet) kiegészítésképpen érdemesnek tartom a következőket hozzáfűzni: Müller József pesti üzletével egyidőben Ivanics Zsigmondnak Budán volt könyvkereskedése és kölcsönkönyvtára. A bécsi származású Ivanics 1807—1815-ig Budán tartotta fenn az üzletét, majd Pestre helyezte át. Főként idegen nyelvű munkák és antikváriák voltak nála feltalálhatók. Távozása után 1818-ban Burián Pál rendezte be Budán, a Halvárosban könyvesboltját, majd kölcsönkönyvtárt is nyitott. Mindkét esetben csupán mellékfoglalkozás volt a könyvkölcsönzés, de Erb Frigyes, volt hannoveri tisztviselő, 1823-ban már kizárólag kölcsönkönyvtári jogért folyamodott Pesten. Kérését nem teljesítették. Az 1840-es években Unverdorben Amália tartott fenn Budán nyilvános kölcsönkönyvtárt, amelynek 1842-ből való kéziratos könyvjegyzékét Budapest székesfőváros levéltára őrizi. A 140 lapra terjedő, németnyelvű katalógus legnagyobbbrészt németnyelvű munkákat tartalmaz, de kisebb számban magyar és francia könyvek is előfordulnak benne.

Ezekon kívül természetesen számos kisebb könyvkölcsönző működött hivatalos engedély nélkül az országban. Így az 1790-es évek politikai mozgalmi során a baráti körökön belül sok, ú. n. Lsekabinett alakult, ilyeneket tartottak fenn a szabadkőműves páholyok is és Strohmayer Ignác pesti könyvkereskedő, aki a kor politikai mozgalmaiban kétes szerepet játszott, megbízható üzletfeleinek valósággal rendszeresen kölcsönözte ki mindazokat a politikai műveket, melyeket a cenzura az országból kitiltott. A Martinovics-összeesküvés elnyomása után, a reakció felülkerekedésének idején mindezek eltűntek. A XIX. században viszont a pesti zsidóárusok nemcsak használt könyvekkel kereskedtek, de azokat kölcsön is adták. Ezeknek az alkalmi árusoknak vajmi kevés érdemük van a szellemi élet terén, de a közönséget ők szoktatták a könyvkölcsönzéshez.

KÓSA JANOS.

A színek szerepe és jelentősége a könyvben és a könyvön. A könyv mértani jellegű, lapos, hasábalakú test. Felépülését tekintve jelek útján szellemi jelentéseket hordozó sík lapok összességéből áll. Mind külső, anyagi mivoltában, mind belső, szellemi valóságában egységes tárgy. Külső egysége a kötöttségben, zártságban és